

תמצית עיקרי דו"ח הוועדה לבדיקת התנהלות מערכת אכיפת החוק

בפרשת פריניאן והשוטר צחי בן אור ז"ל

האמור בתקציר זה בא להקל בדרך של מתווה סכמטי חלקי על המבקש לקבל מידע על עיקרי הנושאים שהועלו בדו"ח. התקציר איננו מתיימר לתמצת את כל האמור בדו"ח ואין לראות בו ובאמור בו עמדה של הוועדה, ככל שיש בו אי דיוק או אי התאמה עם האמור בדו"ח.

רקע

1. ועדת הבדיקה מונתה לשם בחינת "התנהלות גורמי המשטרה השונים בטיפול באירועים ובחקירות הנוגעים לאחים פריניאן, החל מרצח פנחס בוחבוט (בשנת 1999) ועד לרצח צחי בן-אור (בשנת 2004), ובחינת הטיפול של גורמי הפרקליטות בנושא הסכם עד מדינה עם צחי בן-אור". כתב המינוי איפשר לוועדה לבחון "היבטים נוספים לעניין, או אירועים החורגים מעבר לטווח הזמנים האמור".
2. ככל שהדבר נוגע למשטרה, הבדיקה המתבקשת מתמקדת איפוא בדרך בה טיפלה המשטרה באירועים ובחקירות שנגעו לאחים פריניאן.
3. כתב המינוי אינו מתמקד אמנם בחקירת רצח בוחבוט ז"ל (להלן: בוחבוט), ואולם היה ברור שהתמיהות שעלו מבחינת דרך חקירת רצח בוחבוט, ובכלל זה התעלמות החוקרים מהחשדות שהיו כבר בתחילת הדרך ושהתגברו מאוד בהמשך, נגד האחים פריניאן, הם שהביאו להבנה שיש לבחון את פרשת יחסי המשטרה - פריניאן.
4. מאז נרצח בוחבוט ועד שהוגש כתב אישום נגד האחים פריניאן חלפו כשש שנים. פרק זמן ארוך זה נבע ממחדלי אדם, בדרך כלל אנשי משטרה. בחלק ממחדלים אלו לא זוהה חשד להפעלת שיקולים זרים על-ידי אנשי המשטרה שטיפלו בפרשה זו; בחלק אחר נתברר שיש חשדות כבדים להפעלת שיקולים זרים. כעולה מדו"ח הוועדה מושאי החשד הם נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו.ע.
5. אין תימה ש"התרגום" של יחסי משטרה-פריניאן, ככל שיחסי אלו נגועים באי תקינות (שהם כאמור מושא כתב המינוי) הוא לאמיתו של דבר "יחסי יורם לוי ורובי גלבו-פריניאן".
6. לא ייפלא איפוא שלקצינים אלו הוקדשו חלקים ניכרים בדו"ח הוועדה, הן כשהדו"ח עוסק באיתור החשדות, הן בתגובת המשטרה על החשדות, הן בהשלכתן על עבודתה של מח"ש, הן במינוי ובדרכי המינוי של נצ"מ יורם לוי לתפקיד מפקד הימ"ר בשנת 2003 חרף קיום החשדות, והן בהיבטים אחרים. "המשטרה" לצורך כתב המינוי (וככל שמדובר בחשד להפעלת שיקולים זרים) הם איפוא הקצינים הללו.
6. בחלק ניכר מתקופת החקירה שבה לא היתה פעילות משמעותית בכיוון האחים פריניאן, שימש נצ"מ יורם לוי (כדרגתו היום) בתפקידי מפתח הנוגעים לחקירה. נצ"מ יורם לוי וחברו רפ"ק

רובי גלבוע, נחשדו במשך שנים רבות בקיום קשרים בעייתיים עם האחים פריניאן. התנהלות חשודה זו היתה ידועה או היתה יכולה להיות ידועה בנקל לגורמי המשטרה.

7. אחת הפרשות השופכות אור על טיב הקשרים בין האחים פריניאן לבין נצ"מ לוי ורפ"ק גלבוע, נוגעת לגניבת סוללות למסיכות אב"כ ממחסן צה"ל, שאירעה בשנת 1998 (להלן: פרשת הסוללות). פרשה זו מתוארת בפרק 2 של הדו"ח. פרשה אחרת היא פרשת הפעלה פסולה של האחים פריניאן כמקורות על-ידי נצ"מ לוי ורפ"ק גלבוע. פרשה זו מתוארת בפרק 3 של הדו"ח. קיום קשר כזה יכול היה להיות מסווה לקרבה בינם לבין האחים והיה כרוך בהפרות של נהלים והוראות, שהתבטאו, בין היתר בקיום מפגשים בבית המפעיל בניגוד לנהלים, ובהפרת איסור מפורש של מפקד מחוז שלא להפעיל מקורות (פרשה זו מתוארת בפרק 3 של הדו"ח).

8. משטרת ישראל לא השכילה להנהיג מנגנוני ביקורת שיחשפו את המחדלים בחקירת רצח בוחבוט, בפרשת הסוללות ובאופן הפעלת המקורות על ידי לוי וגלבוע. נצ"מ יורם לוי מונה להיות מפקד ימ"ר דרום, למרות עננה של חשדות וידיעות על התנהגות פסולה שעמדה לנגד עיני הפועלים למינוי, שאחד העיקריים שבהם היה רנ"צ משה קראדי (כדרגתו היום). בעקבות המינוי היה בידי נצ"מ לוי הכוח לשלוט על הנעשה בתיק בוחבוט, שבו רוכזו ראיות הנוגעות לרצח, וכפועל יוצא מכך סולק תיק זה מהימ"ר ומהמחוז הדרומי כולו, והועבר לבדיקת "פוסט מורטם". אלמלא התעוררה פרשת רצח בוחבוט בעקבות שידור התכנית "עובדה" של אילנה דיין, לא היה תיק זה זוכה לטיפול חקירתי.

9. הוועדה נתקלה בעבודתה בהיבטים שונים המתייחסים לעבודת המחלקה לחקירת שוטרים (מח"ש). זו האחרונה לא חקרה את המידע ואת החשדות לגבי נצ"מ לוי. בעוד שבשלבם הראשונים יתכן שניתן היה לקבל זאת, הרי בשלב מסוים לא היתה הצדקה לכך.

10. החקירה שנפתחה במח"ש בשנת 2005 בעקבות שידור התכנית "עובדה" ובעקבות דרך התנהגותו של נצ"מ יורם לוי בבדיקת פוליגרף שהוא עבר, נסגרה כעבור חודשים אחדים מחוסר אשמה ולא מחוסר ראיות, למרות שלדעת הוועדה היו ידיעות ועובדות רבות המטילות ספק ביכולת להגיע למסקנה שהמדובר הוא באדם חף מכל אשמה, ואפילו לא קרוב לכך. הוועדה בחנה גם היבטים מסוימים הנוגעים לפרקליטות מחוז הדרום.

11. המלצות הוועדה מתייחסות לנורמות הצריכות לחול על גופים שונים. הוועדה היתה ערה לכך שגם כיום קיימות לפחות חלקית נורמות כאלו, ואולם היא מצאה שאפילו כשהן קיימות הן אינן מיושמות, מבוקרות ונאכפות כראוי.

12. גורמים שונים ציפו שהוועדה תעסוק בשאלת הקשרים הפוליטיים שהובילו למינוי רנ"צ קראדי למפקד המשטרה ולוי למפקד הימ"ר. הוועדה נמנעה מבדיקת שאלה זו, מאחר שאין לה קשר ישיר לכתב המינוי, ומאחר שלא הובאה בפני הוועדה אפילו ראשית ראייה המצדיקה בדיקה. ההסבר ה"פוליטי" לתמיהות שבדו"ח הוא אפשרי, בתוך הסברים אפשריים אחרים.

13. סמוך לסיום עבודת הוועדה פורסם בכלי התקשורת על הסכם טיעון מקל עם האחים פריניאן, שבסוף שנת 2005 הועמדו לדין באשמת רצח בוחבוט. הוועדה אינה מצויה בפרטי ההסדר. אם הפרסומים נכונים, הרי שבהסכם טיעון זה ירד המסך על מחזה האבסורד העולה מעבודת הוועדה - פעילותם של אנשים ולא גזירה משמיים היא זו שהובילה למצב הטרגי שבו מי שנחשדו במשך שנים כעומדים מאחורי רצח, ומי שהיו נגדם ראיות לכאורה בנושא זה, הילכו חופשי, בעוד כל מערכות אכיפת החוק משותקות ממעש. יש להצטער על כך שגם כיום אין מי שיתן את הדין באשמת רצח זה.

תקופת החקירה הראשונה - מניסיון רצח ורצח בוחבוט (ספטמבר 1999) עד לתחילת הקשר בין ימ"ר דרום לבין צחי בן אור ז"ל (ינואר 2001)

14. נצ"מ יורם לוי היה הראשון שהופקד על חקירת ניסיון רצח ורצח בוחבוט, בתחילה כקצין אח"ק לכיש וזמן קצר לאחר מכן כראש מפלג תשאול בימ"ר דרום. במסגרת החקירה בשלב זה בוצעו פעולות עניפות, אך אלו לא הובילו לפענוחה. **מבדיקת הוועדה עולה שהיה ראוי שתבצע חקירה מעמיקה בחשד ששרון פריניאן מעורב בביצוע הרצח**, זאת לאור קיומן של מספר ידיעות מודיעיניות שהצביעו על חשד כזה, אליבי חסר שחר שמסר שרון פריניאן, העדרם של האחים פריניאן מבינתם בליל הרצח (לפי גרסת נצ"מ יורם לוי) ועוד. יצוין שגם רפ"ק רובי גלבוע נטל חלק בחקירה הראשונית. בהיותו ראש לשכת מודיעין ובילוש (רלמ"ב) במרחב לכיש, הוא קיים שיחת תחקיר עם שרון פריניאן (שאותו הוא הפעיל כמקור ושאותו כינה "חבר" והוסיף ואמר שהוא חיבב אותו). המסקנה שאותה העביר למפקדיו היתה שלפי התרשמותו שרון אינו מעורב בניסיון הרצח ושאינו חשש שהוא יבקש "לסיים את המלאכה" ולגרום למותו של בוחבוט.

15. יוער, שבתחילת שנת 2000 נמסר למשטרה (וממנה למח"ש) מידע, לפיו נצ"מ לוי מטה את כיוון חקירת רצח בוחבוט, על מנת ששרון פריניאן לא ייתפס.

16. על אף שנצ"מ לוי היה האחראי לניהול החקירה בתקופה זו, האחריות רובצת גם לפתחו של מפקדו של נצ"מ לוי דאז, נצ"מ גור, שהיה מפקד הימ"ר, שסמך יתר על המידה על יורם לוי בשל התמצאותו בנבכי העשייה הפלילית במחוז הדרום ובשל ניסיונו בתחום הפלילי. עם זאת חשוב להדגיש שמי שהנהיג את החקירה היה בעיקרו של דבר נצ"מ יורם לוי.

תקופת החקירה השנייה - מתחילת הקשר של ימ"ר דרום עם צחי בן אור ז"ל (ינואר 2001) עד לניתוק הקשר הפורמלי עימו (אפריל 2002)

17. צחי בן אור ז"ל (להלן: צחי) נעצר ב-13.11.2000 עם אחרים, בגין ביצוע מעשי שוד חמורים. מן החקירה עלה חשד שיש לצחי קשר לרצח בוחבוט. לאחר מפגש ראשוני, הסכים צחי בינואר 2001 למסור למשטרה מידע תמורת קבלת מעמד של עד מדינה. צחי מסר שבהיותו שוטר הוא רצח עם שמעון אלמקייס את בוחבוט, בשליחות האחים פריניאן. ברשותו היה גם מידע על מעשי שוד, על תכנונים לביצוע מעשי רצח ועל קשרים פסולים שיש לאחים פריניאן עם קצין משטרה בכיר ("קודקוד") ושוטרים אחרים. פרט אחרון זה, שמסירתו אינה שנויה במחלוקת, הועלה על-

ידי צחי בעיקר בקשר לאמצעי הזהירות שצריכים להינקט לבל ייחשף במגעיו עם המשטרה. כלל מידע זה מכונה בדו"ח **מידע צחי**.

18. מידור המידע על המגע עם צחי נבחר על-ידי קצינים בימ"ר דרום כדרך למניעת דליפת מידע. החשד היה שהקודקוד עליו דיבר צחי היה יורם לוי. מידור זה חרג מהמידור הרגיל הנוהג במקרים כאלו במשטרה. היה זה מידור מחמיר וקפדני.

19. לצורך גיבוש הסכם עד מדינה, פנו קצינים אלו לפרקליטות מחוז הדרום. פרקליטת מחוז הדרום, עו"ד יסכה ליבוביץ', התנגדה לכריתת הסכם משום שצחי היה זה שלחץ על ההדק, ואין נוהגים לכרות הסכמי עד מדינה עם עבריינים כאלה. דעתם של קציני המשטרה היתה שהאחראים האמיתיים לרצח הם יוזמיו, מתכנניו ומממניו, היינו האחים פריניאן, ולא צחי.

20. פרקליטת המחוז העבירה את הנושא להתייעצות ולהחלטה לפרקליטת המדינה דאז, עו"ד עדנה ארבל, שנטתה לאשר הסכם עד מדינה עם צחי, אך התנתה את הסכמתה לעסקה בכך שיובאו בפניה ראיות משכנעות לאמיתות גרסת צחי ויכולת עמידתה בבית המשפט. בעוד צחי עצור בפרשת השוד הוא שיתף פעולה בהשגת ראיות שיאמתו את גרסתו. ראיות כאלו, שהשגתם הצריכה זמן לא מועט, אכן הושגו.

21. לאחר שלב זה, נדונה "העסקה" לגופה. הפרקליטות הציעה שהוא ירצה עונש מאסר שלא יפחת משבע או שמונה שנים. הצעה זו נדחתה על-ידי צחי ב-14.4.2002. בינתיים הוא שוחרר במצוות בית המשפט העליון ממעצר עד תום ההליכים בו היה נתון בשל מעשי השוד. מעצר בית שהוטל עליו רוכך בהמשך למעצר למשך הלילה בלבד.

22. המגעים עם צחי רוכזו במחלק האיסוף, תחת חוליית הסוכנים שבמפלג המודיעין בימ"ר. הרצון לא לחשוף את צחי וההבטחה לצחי, שלדעת נצ"מ אמיר גור מנעה שימוש במידע מפיו, הקפיאו התקדמות בחקירה במסלול הרגיל, היינו, מסלול חקירה שאינו בנוי על הסכם עד מדינה, אלא על פעולות של מפלג התשאול בימ"ר.

23. לא המידור הוא זה שגרם לכשלים בחקירה. לצוות המצומצם במחלק המודיעין שטיפל בעניינו של צחי התווסף, לפחות לחלק מהזמן, חוקר ממפלג התשאול. ראש מפלג זה, סני"צ אהרן זרגרוב, שהחליף את יורם לוי, היה אף הוא בתמונה.

24. הוועדה הביעה דעתה שנוכח החשדות שהיו נגד יורם לוי נכון היה, ולו כתרופה לשעה, למצוא פתרון ארגוני שירחיק את לוי, ששימש בתקופה זו מפקד תחנת אשקלון, מסמיכות לחקירה ומהאזורים שבהם פועלת חבורת העבריינים שאיתה הוא נחשד בקשר פסול. אם כך היה נעשה, ניתן היה להסתפק במידור רגיל ולא מעבר לכך.

תקופת החקירה השלישית - מניתוק הקשר הפורמלי עם צחי (אפריל 2002) ועד למינוי נצ"מ יורם לוי למפקד הימ"ר (ספטמבר 2003)

25. חקירה רגילה, שאיננה נעזרת במידע צחי, או חקירה עצמאית, העושה שימוש בעובדות הכלולות במידע צחי, לא התקיימה גם לאחר שצחי דחה את הצעת הפרקליטות, כנראה בשל תקווה

שהמו"מ יתחדש ויימצא פתרון. נוצר מצב בו הפירות החקירתיים שהניב המשא ומתן להסכם עד מדינה היו מונחים במשך שנים כאבן שאין לה הופכין בימ"ר דרום.

26. ביולי 2002 אירעו מספר אירועים שגרמו לצחי למתן את עמדתו לגבי מספר שנות המאסר שאותן ירצה במסגרת הסכם עד מדינה ולמסור למשטרה פרטים מועילים נוספים. הפרקליטות סירבה להמשיך ולהדיין עם צחי, בחושדה שהסתבך בינתיים בעבירות חמורות נוספות, והצעה זו של צחי ירדה מהפרק.

27. נצ"מ בני שגיב, מחליפו של נצ"מ גור כראש הימ"ר, ביקש לשכנענו כי הוא הורה לבצע פעולות חקירה הנוגעות לרצח אמיר שמיניאן ז"ל, במטרה לקדם את חקירת רצח בוחבוט. תקווה סובייקטיבית כזו, אם היתה, לא הבשילה בכל מקרה לכדי תכנית אופרטיבית.

המשותף לתקופות החקירה השנייה והשלישית הוא שבאף אחת מהן לא נוהלה, ללא הצדקה, חקירה מנותקת מהתקווה להשתמש בבוא היום בצחי כעד מדינה.

תקופת החקירה הרביעית (מאז מינויו של נצ"מ יורם לוי לתפקיד מפקד הימ"ר (ספטמבר 2003) ועד להעברת התיק ליאחב"ל (ינואר 2005)

28. בשלב מסוים שמע רפ"ק אביעוז שיש אפשרות שיורם לוי יתמנה לתפקיד מפקד ימ"ר דרום, וחשש מנפילת המידע הסודי לידי מי שנחשד בקשרים עם האחים פריניאן. כיוון שכך הוא הוציא את תיק ההפעלה מארון הברזל הנעול שבו היה התיק, והעבירו לארון ברזל נעול שבו אוחסן חומר שאין בו טיפול שוטף.

29. נצ"מ גור, מצדו הוא, ביקש בהזדמנויות שונות להוציא את התיק מטיפול ימ"ר דרום ולהעבירו לטיפול יחידות אחרות (עובדה ששומטת את הקרקע מתחת לטענת נצ"מ לוי שגור ביקש להסתיר את מחדלי ההפעלה).

30. זמן קצר לאחר כניסת נצ"מ לוי לתפקיד מפקד הימ"ר, הוא גרס לכך שהתיק האמור יוצא ממקומו ויועבר לכפופים לו. הוא עשה כן על אף שלדבריו לא ידע שיש תיק כזה, והוא גם לא ידע על תוכנו: אחד מקציניו יידע את יורם לוי אודות המידע החשוב שיש בתיק ואולם הלה קרא "חצי עמוד" מודפס ובלתי חתום, ומייד אמר שאיננו רוצה לדעת מה יש בתיק. הוא התקשר למפקד המחוז דאז, רנ"צ משה קראדי, ואמר לו שנמצאו מאחורי ארון תיקים מוסתרים (דבר שהיה לא אמת) ושהוא איננו רוצה "לגעת בזה".

31. על פי הראיות שבאו בפני הוועדה, תיק ההפעלה הוצא מהארון הנעול כשהוא מסודר וממוין, אך כשהגיע אל קציני המטה של רנ"צ קראדי הוא היה מפורק וחסר סדר ולא ברור אם הוא הכיל את כל החומר שהיה בו מלכתחילה.

32. הוועדה ביקשה לבחון מה הביא לסילוק התיק מהימ"ר בטרם ייבחן מה יש בו, אך לא קיבלה תשובות ממשיות.

33. כחוקר מנוסה, היה על יורם לדעת שאילו טיפל בתיק באופן מקובל הוא יכול היה לזכות בתהילה על פענוח תיק רצח שבוצע על ידי שוטר בשליחות עבריינים. חרף זאת הוא בחר לסלקו מהימ"ר. ההסבר האפשרי לכך (ולמצב הבלתי מסודר שבו הוצא התיק מהימ"ר) הוא שנצ"מ יורם לוי ידע ששמו או תיאור שלו קיים בתיק ההפעלה בהקשר שלילי, הסבר אחר הוא שבדומה לתקופת החקירה הראשונה, הוא ביקש שלא לפעול כנגד האחים פריניאן.

34. הוא הדגיש בפנינו שהוא שאף שלא להיות קשור לתיק רצח בוחבוט: "לא רוצה לדעת ... (וזו) בדיעבד ההחלטה הכי נכונה שלקחתי בשנת 2004 או 2003, נחקרתי על זה במח"ש, נורא היה לי נוח להיות כמו אידיוט בחקירה זו: אין לי מושג מה יש בה, גם היום אין לי מושג מה יש בה, אין לי מושג מה יש בתיק זה. נורא נוח לי לעמוד מולכם ולהגיד לכם: חברים, לא מעורב בזה...".

35. לוועדה לא ניתן הסבר לסיוע שנתנה המערכת המשטרית לנצ"מ לוי לסלק את התיק מהימ"ר, זאת כשיש בו ראיות חשובות לעבודת המשטרה. קציני מטה מחוז הדרום, נצ"מ אלי ממן וסני"צ גבי דהן ערכו אמנם עבור קראדי מסמך קצר שמתיימר להיות סיכום והמלצות לגבי התיק שנמצא, אלא שאין בסיכום זה כדי ליתן תיאור מלא ואמיתי על מה שיש בתיק ועל החקירות שראוי לעשות בעקבות המצוי בו.

כעבור חודשיים פנה רנ"צ קראדי לראש אמ"ן במטה הארצי דאז, ניצב אילן פרנקו, בכתב ובעל פה, והמליץ "למנות ועדה בודקת שתמנה את נציגי אמ"ן/מטא"ר, ואמ"ן מחוז דרום" לבדיקת תיק ההפעלה. ניצב פרנקו הסכים "לבדוק אך ורק את ההתנהלות המודיעינית סביב המסמכים האלה, לא לבדוק שום התנהלות חקירתית, לא להיכנס לשום עניין חקירתי". היה מדובר בתכנית לבדיקת אי תקינות נוהלית שהיתה בעבר, ולא בחקירה עתידית על בסיס החומר המצוי בתיק.

36. צוות הבדיקה הנוסף שהוקם היה מורכב מסני"צ דובי לנדנר ומנצ"מ מני יצחקי. הם התייחסו, בין היתר, לאי הסדר שבו מצוי החומר, להעדר רישומים ולתקלות אחרות והמליצו לבצע בדיקה של נושאים אלה, תוך שהם מתעלמים מכך שרוצחי בוחבוט ידועים ושיש ראיות נגדם.

37. מבחינת הפעילות המשטרית בעניין זה, עולות תהיות רבות: מדוע צריך היה מפקד מחוז בדרגת ניצב לפעול בתיק שנמצא כביכול מאחורי הארון, כבמקרה חירום? מדוע היה מקום שראש אגף המודיעין במטה הארצי יקבל על עצמו לבחון תיק שהממונים על הטיפול בו כלל לא קראו? ומדוע כל בודקי התיק לא ביקשו לעשות כל פעולה לצורך ביצוע חקירות כנובע מהראיות העולות ממנו, אלא התמקדו בבדיקת "פוסט מורטם", כאילו היה מדובר ב"תיק מת".

38. תיק התשאול (של החקירה ה"רגילה" שהתקיימה לאחר הרצח) הוצא מהימ"ר, זמן קצר לאחר מינויו של נצ"מ לוי למפקד הימ"ר, וזאת על-ידי סני"צ אהרן זרגרוב, רמ"פ תשאול. התיק נשלח לפרקליטות מחוז המרכז, שלא היתה לה היכרות מוקדמת עם התיק ולא ידעה על הדיונים שהתקיימו בעניינו בפרקליטות מחוז הדרום. לפרקליטות נאמר שהרוצחים אינם ידועים (דבר שלא היה נכון) והומלץ על סגירתו בעילת "עברייני לא נודע". כך אכן עשתה הפרקליטות.

תקופת החקירה החמישית

39. לאחר רצח צחי בסוף שנת 2004 התרחבו החשדות בדבר קיום יחסים בעייתיים בין קציני משטרה לאחים פריניאן. הוחלט אז לחדש את החקירה ברצח בוחבוט. היה ברור שבלתי אפשרי שהחקירה תתנהל בימ"ר דרום, והוחלט שהיא תתבצע ביחידה הארצית לחקירת פשיעה חמורה ובין-לאומית (היאחב"ל). אנשי יחידה זו קיבלו את חומר החקירה של תיק בוחבוט חלקים חלקים.

40. רפ"ק כורש בר-נור מהיאחב"ל, סיפר לנו "שכל הבדיקות אימתו את הגרסה של צחי וחיזקו אותה, בין ברצח בוחבוט וגם בתיקי השוד". בהסתמך על המידע שמסר צחי בתקופת החקירה השנייה בוצעו אנשי היאחב"ל פעולות שונות, שבסופן ניתן היה להגיש כנגד החשודים כתב אישום.

פרשת הסוללות

41. בדיקת פרשה זו שארעה כשנה לפני רצח בוחבוט ושעיקרה הוא גניבת סוללות בהיקף של כעשרה מיליון ש"ח ממחסני צה"ל, סייעה לחשוף את טיב הקשרים הפסולים בין נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוט לבין האחים פריניאן. פרשה זו מצביעה על ליקויים קשים בדרך שבה התנהלה המשטרה הן בביצוע פעילויות שונות והן בפיקוח ובבקרה עליהן. במסגרת בדיקת פרשה זו נתקלה הוועדה בגרסאות רבות ומשתנות של נצ"מ לוי ורפ"ק גלבוט. רמת זיכרוןם של השניים לגבי פרטי האירוע הלכה ופחתה, ככל שהם נדרשו למסור הסברים על פרטים מרעים להם שנגלו בפנינו.

42. לוי וגלבוט הסבירו את היזעקותם לפעול בעניין הסוללות בחשש מפני מתקפת טילים עיראקית, שבהעדר הסוללות תוביל, לדברי לוי, למאות הרוגים. מבירור שערכנו בצה"ל עלה שהכוננות הסתיימה כחודשיים לפני הפריצה למחסן הסוללות וכי אילו לא הוחזרו הסוללות הגנובות, לא היו נקנות אז סוללות אחרות תחתן. לא נמצא תיעוד שיאשר את טענת נצ"מ לוי ורפ"ק גלבוט שצה"ל ביקש מהם לפעול לאיתור הסוללות הגנובות. לעומת זאת נמצא תיעוד לכך שהשניים מנעו מידע מתחנת אשדוד ומרשויות מצ"ח, על אף שרשויות אלה הן שהופקדו על חקירת הגניבה, וביקשו מידע בנושא. הטענה הכוזבת היתה שהפרקליטות אסרה על העברת מידע.

43. פרשת הסוללות מסובכת מאוד בנפתוליה העובדתיים, בעיקר עקב קיומן של מספר גרסאות כוזבות, סותרות ובלתי הגיוניות שניתנו בעיקר על-ידי יורם לוי ורובי גלבוט. אין טעם לפרט כאן את הנפתולים העובדתיים הללו. המבקש לדעת מקצת מפרטיהן ימצא אותן בדו"ח עצמו. די לומר כאן שנעשו על-ידי שני קצינים אלו פעולות שגרמו לכך שכספי גמול של חברת ביטוח, בהיקף של מאות אלפי שקלים, שהיו מיועדים למי שיחזיר את הסוללות הגנובות, נמסרו בתחילה לרובי גלבוט במזומן, ולאחר מכן נמסרו על ידו, אף זאת במזומן, לעודד פריניאן, במקום למוסרם לאדם הראשון שסיפק לו מידע ושהיה אמור להביא לאיתורן. הכנסתו של עודד פריניאן לתמונה נעשתה על-ידי יורם לוי ורובי גלבוט, והיה בכך כדי "להקנות" לו "זכות" לקבלת כספי הגמול.

הפרשה הותירה תמיהות לא רק בכל הנוגע לאופן הסותר כל נוהל שבו היא בוצעה, אלא גם בכל הקשור להיקף הכספי של כספי הגמול, לאילו כיסים נכנסו כספי המזומן, ומי התחלק בהם. אחת הטענות שנטענה על-ידי יורם לוי ורובי גלבע היא שהיה אישור פרקליטות לעסקה. הטענה היתה שעו"ד חנה מגד מפרקליטות מחוז דרום נתנה אישור זה. לאחר "זיגוג" מסוים של גרסאות התברר שאין ממש בטענה זו. אישור לא ניתן על-ידי הפרקליטות.

44. **מכלל האמור לעיל עולה שלגבי פרשה זו מסרו לוי וגלבע פרטים שקריים ומטעים לגורמי אכיפת החוק השונים וכן לוועדה. עוד עולה, שלשניים היה אינטרס להעביר את ביצוע העסקה לעודד פריניאן. האירוע כולו לא נחשף על ידי מנגנוני הביקורת והפיקוד של המשטרה. רנ"צ משה קראדי, שהיה אז מפקד המרחב, ידע על הארוע אך לא התעניין באופן החזרת הסחורה ובשאלת תפיסת הגנבים. עם חשיפת הפרשה בתקשורת ובדיוני הוועדה, חקרה בה גם מח"ש אך בשלב מסוים הפסיקה את החקירה. הוועדה שקלה ביצוע בדיקות שונות שיכולות לשפוך אור על הפרשה, אך לאחר שערכה בירורים בעניין התברר שאין ביכולתה לעשות כן. הוועדה ממליצה שתפתח מייד חקירה מקיפה וממצה בפרשת הסוללות.**

הפעלת מקורות מודיעיניים

45. במסגרת יחסי מפעיל-מקור בין נצ"מ לוי לבין עודד פריניאן (ובמידה מסוימת גם עם אחיו שרון), הפר נצ"מ לוי את עקרונות תורת המודיעין ואת נהלי המשטרה במספר היבטים, ביניהם, מפגשים בבית, הפעלה שלא על ידי מי שאמור לעסוק בכך ואי ציות להוראת הממ"ז שלא להפעיל. לא היתה הצדקה להפרות כאלו, במיוחד לנוכח התשואה הדלה שהניבו הידיעות. על חלק מהפרות אלה הוא עומד בימים אלו לדין משמעותי. פירוט מלא של ההתנהגות הלא תקינה ניתן בדו"ח בפרק 3.

46. נצ"מ לוי טען שהמידע שמסר עודד פריניאן היה מידע מועיל למשטרה, ומכאן החשיבות בהפעלתו. גרסה זו נדחתה על-ידי הוועדה.

47. ניצב אילן פרנקו, ששימש בעבר ראש אגף מודיעין, אמר, בניגוד לתורת המודיעין ולנהלים, שלא קיים איסור על מפגשים בבית המפעיל ושמי שהוסמך להפעיל מקורות נושא בצקלונו הסמכה זו גם כשהוא משמש בתפקיד אחר. עמדה זו נדחתה על-ידי הוועדה, תוך שהיא מביעה תמיהה על שהיא באה ממי שעמד בראש המודיעין המשטרה.

48. הפעלת מקור בדרך אסורה ופסולה נעשתה גם על-ידי רפ"ק רובי גלבע, שהפעיל את שרון פריניאן כמקור, מביתו, וכשלא נמנה בעת ההפעלה על אנשי המודיעין של המשטרה.

49. בהפעלת מקורות עברייניים קיימת סתירה מובנית, הנובעת מקיום יחסי תן וקח בין שוטרים לבין עבריינים. על כן קיימת חשיבות מיוחדת לפיקוח ולהטמעת נורמות ראויות בתחום זה. הפעלה על ידי דרג בכיר כמפקד תחנה, מפקד ימ"ר וכדומה, טומנת בחובה זרע פורענות, זאת נוכח הלחץ והפיתויים שיפעילו עליו לפי הצפוי עבריינים. הדברים חמורים שבעתיים, כשהמפעיל עשוי להיות המופקד על חקירת המקור. מושכלות ראשוניים אלו הפרו נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע ביודעין וללא צורך.

מינוי נצ"מ יורם לוי למפקד ימ"ר הדרום

50. ישנה חשיבות רבה למינוי אנשים מתאימים לתפקידים ציבוריים, וודאי לגופים אוכפי חוק, שהצורך באמון הציבור בהם הוא רב. תפקיד של מפקד יחידה מרכזית דורש כישורים מקצועיים ויושרה ללא דופי. חדירת גורמים הקשורים לעולם הפשע למרכזי העשייה המשטרית היא מתכון לערעור משטרים ומשטרות.

51. נוכח חשדות שהיו קיימים לאורך שנים נגד נצ"מ יורם לוי לא ניתן היה למנותו לתפקיד ראש הימ"ר ללא עריכת בדיקות בטרם יוצג המינוי בפני סגל הפיקוד הבכיר (ספ"כ). הפרטים שהיו ידועים אז, או שהיו יכולים להיות ידועים לכל המבקש לרכז עובדות רלוונטיות, היו, בין השאר, כדלקמן:

- א. קיום קשרי מפעיל – מקור אסורים וחורגים מנהלים, ללא הסבר מניח את הדעת.
 - ב. מפעיל אחר של שרון פריניאן מסר שהלה ביקש ממנו, בין היתר, אישור להפעלת קזינו. שרון פריניאן מסר לאותו מפעיל שהוא בקשר טוב עם לוי ועם גלבו.
 - ג. כששירתו במרחב לכיש, לא פעלו לוי וגלבו נגד הקזינו של פריניאן, על אף שקיומו היה ידוע, ובניגוד למעשי מחליפו של רובי, סני"צ מגן, וצוותו. סני"צ מגן ביקש לברר מדוע לא פעלו כנגד הקזינו, ובירורו העלה שמועות לפיהן יש קשר בין האחים פריניאן לבין גורמים במשטרה.
 - ד. בעת שתוכננה פשיטה על הקזינו על ידי סני"צ מגן וצוותו, ניסה רפ"ק גלבו להניא את אחד הקצינים שעסקו בכך, מקיום הפשיטה. אותרו התקשרויות טלפוניות שהתקיימו בליל הפשיטה בין גלבו לבין שרון פריניאן, ובין גלבו ללוי.
 - ה. במהלך הפשיטה אמר עודד פריניאן לסני"צ מגן שיש רישיון או אישור מקצינים לקיום קזינו, והוסיף ואמר "אתם שותים ואוכלים אתנו, ואיזה צורה יש לזה".
 - ו. מעדות שנשמעה בוועדה עלה כי כאשר לוי התמנה לתפקיד מפקד תחנת אשקלון היתה שמועה שהאחים פריניאן חוגגים, "כי האיש שלהם הוא מפקד התחנה".
 - ז. היו חשדות לגבי נצ"מ יורם לוי על התערבות בחקירות בעניין גניבות חול ובעניין הדלפת מידע לעבריינים.
 - ח. בין נצ"מ לוי לאחים פריניאן היו התקשרויות טלפוניות סמוך למועדי פעילות עבריינית ומשטרית הקשורה באחים.
- קיום החשדות והעובדות הבעייתיות (או חלקן) היה ידוע לקציני משטרה רבים, בהם מפכ"ל המשטרה דאז, רני"צ (בדימוס) שלמה אהרונישקי, וניצב יצחק אהרונוביץ', קודמו של קראדי כמפקד המחוז. אהרונוביץ' העיד שבתקופתו התפנתה משרת ראש ימ"ר דרום ובגלל החשדות הוא העדיף למנות קצין שהיה נחות בכישוריו המקצועיים מנצ"מ יורם לוי.

52. נוכח כל אלו הוחלט לערוך לנצי"מ לוי בדיקה. השלב הראשון של הבדיקה שיחת התרשמות עם ניצב פרנקו. האחרון התרשם מנצי"מ לוי באופן חיובי, אולם סבר שיש לבצע בדיקה נוספת, בדרך של תחקיר על ידי היחידה לבטחון מידע (יחב"ם), שבראשה עומד סני"צ אבי נבון.
53. סני"צ אבי נבון ועוזרתו ניהלו עם נצי"מ יורם לוי שיחת תחקיר שלא היתה יותר ממונולוג שתוכנו (פרט לעניין אחד וגם הוא לא באופן מלא) לא נבדק. המסר שיצא מתחקיר זה היה של התרשמות טובה. לאמיתו של דבר סיפרו עורכי התחקיר גם על התרשמות פחות טובה. איש לא העריך שמדובר במונולוג שאין בו יסוד חקירתי.
54. התחקיר שבוצע לא תרם איפוא לפיזור החשדות; חרף זאת רני"צ קראדי מסר שמבין הבדיקות שנערכו ליורם לוי, התחקיר היה העוגן המשמעותי מבחינתו.
55. לאחר ביצוע התחקיר ונוכח ספקות שנתרו, הוחלט כי תיערך לנצי"מ לוי בדיקת פוליגרף, לה הסכים בהיסוס מה נצי"מ לוי. במהלך הבדיקה הוא זו והתנשף כך שהמכשיר לא יכול היה לייצר רישומים בעלי משמעות. בקשות של סני"צ אשר זנגר, בודק הפוליגרף, כי יחדל מהתנהגותו והפסקה שנעשתה בבדיקה, לא שינו את המצב. הרישומים "היו חריגים, נבעו מתזוזות, מנשימות עמוקות". בלית ברירה הופסקה הבדיקה. בחינה של הרישומים העלתה שאין להם כל משמעות. נצי"מ לוי סרב לבוא לבדיקה נוספת, אפילו במחיר אובדן הסיכוי לקבל את המינוי.
56. פרנקו, קראדי ונבון ידעו שהתנהגות יורם לוי הכשילה את הבדיקה. מעולם לא נודע אם ההתנהגות המכשילה היתה בלתי מכוונת או מכוונת. מה שידוע הוא שההתנהגות היא חריגה מאוד, אין רבות כמוה, וכי אנשים קרי-רוח, שיוורם לוי נימנה עליהם, צפויים פחות לסוג התרגשות קיצונית בלתי נשלטת בבדיקת פוליגרף.
57. התנהגות דומה, פחותה בקיצוניותה, אפיינה את יורם לוי בבדיקת פוליגרף שנערכה כעבור זמן על-ידי מח"ש. בבדיקה פרטית שעבר יורם לוי לא נצפתה התנהגות כזו. המומחה מטעם מח"ש סבר שתוצאותיה של הבדיקה הפרטית נעות בין אמירת אי אמת לחוסר יכולת לקבוע אם מדובר באמת או בשקר. המומחה שערך את הבדיקה הפרטית ליורם לוי סבר שתוצאותיה מצביעות על אמירת אמת. הוועדה עצמה התמקדה בהתנהגות במהלך הבדיקה ולא בתוצאת הבדיקה.
58. פועל יוצא מכל האמור לעיל הוא שההתנהגות מכשילת הבדיקה של יורם לוי לא רק שלא הסירה חשדות, אלא שהיא עצמה יצרה חשדות אפשריים נוספים.
59. במסגרת השיקולים שנשקלו לקראת המינוי, הובאה בחשבון תשובת מח"ש לשאלת רני"צ קראדי לפיה הוחלט שלא לערוך חקירה במידע שהגיע למח"ש על נצי"מ לוי. הבנתו של קראדי היתה שמח"ש הפריכה את החשדות, שכן מח"ש היא "אורים ותומים" עבור המשטרה, ואם היא אינה חוקרת, אות הוא שהשוטר חף מחשד.
60. הסתבר שמח"ש והמשטרה דיברו בעניין זה ב"שפות שונות", כשמח"ש לא מייחסת לתשובתה יותר מציון עובדה שאיננה ערכית, ואילו המשטרה רואה בתשובה זיכוי מחשד.
61. סני"צ נבון שיגר מכתב "סיכום תיק" שבו נכתב "איננו רואים מניעה להצגת מועמדות הקצין לתפקיד מקדם", ובכך נסללה הדרך להעלאת המועמדות לספי"כ. לא הובאו בפני הספי"כ פרטים

על הבדיקות שבוצעו ותוצאותיהן האמיתיות, וההנחיה היתה שמועמדים המובאים בפני הספ"כ הם כאלו שאין לגביהם בעייתיות. חברי הספ"כ לא אחזו במלוא המידע הדרוש בטרם קיבלו את החלטת המינוי.

62. היו בפני הוועדה עדויות של חברי ספ"כ ואחרים לפיהן רנ"צ קראדי אמר להם שבדיקות הפוליגרף, או כלל הבדיקות שנערכו, היו תקינות. מידע כזה איננו נכון.

63. קראדי הגיב על עדויות אלו באומרו שכל שאמר לגורמים השונים הוא שהבדיקה היתה תקינה, מבלי שהתמקד בדבריו בבדיקת הפוליגרף דווקא. גם לו היה זה נכון, הרי שמדובר בתשובה בלתי ראויה ובלתי מלאה. כתוצאה מכך מונה נצ"מ יורם לוי לראש ימ"ר דרום. בתפקידו זה הוא גרם להוצאת כל חומר החקירה של רצח בוחבוט מהימ"ר חוצה.

מסקנות והמלצות

מסקנות והמלצות אישיות

רב-ניצב קראדי

בעת התרחשותה של פרשת הסוללות כיהן רנ"צ משה קראדי כמפקד מרחב לכיש. הוא ידע על קיומה, לא התעניין בעיקריה, לא היה ער לחריגה הקשה מנורמות שנעשו על-ידי קצינים הכפופים לו, ולא דאג למערך של פיקוח ובקרה שיחשוף את כל אלו.

בפרשת מינוי יורם לוי למפקד הימ"ר, הוא התעלם ממושכלות ראשונים של כללים ושיקול דעת שאותם יש להפעיל במינויים במשטרה. הוא התעלם מהסיכון שיש בהחדרת גורם החשוד בקשרים פסולים עם עבריינים בכירים לצומת מרכזי של פעילות משטרתית. במינוי של נצ"מ יורם לוי לראש הימ"ר התעלם קראדי מהבעייתיות של התנהגותו של לוי בבדיקת הפוליגרף ומהערך הנמוך של יתר הבדיקות.

בסילוק תיק ההפעלה ממשרדי ימ"ר דרום ומהמחוז הדרומי כולו, התעלם קראדי מהחובה הבסיסית לנצל חומר חקירה לשם חשיפת פשעים, ובמיוחד לשם חשיפת מעשי רצח. לא היה הסבר סביר כלשהו להשתתפותו בפעילות שהביאה לסילוק תיק ההפעלה מהימ"ר.

שלוש הפרשות הללו הן חמורות, ואינן עומדות בהתאמה לפעילות המצופה מהדרג הבכיר של המשטרה. חברי הוועדה התפצלו במסקנותיהם בעניינו של רנ"צ משה קראדי. כבי' השופט (בדימוס) ו. זילר סבר שיש לבטל את מינויו כמפק"ל המשטרה, גם כדי להבליט נורמה חדה, לפיה מי שפעל כפי שפעל רנ"צ קראדי לא יוכל להמשיך בתפקידו כמפק"ל. על מועד סיום התפקיד יחליט, לפי המלצה זו, השר לבטחון פנים. בקביעת המועד הוא יתחשב בזמן הקצר יחסית שנותר עד לתום המינוי הנוכחי.

חברי הוועדה ניצב (בדימוס) עוזיהו ברגר ועו"ד נורית שניט סברו שנוכח עברו ללא דופי של רנ"צ קראדי ונוכח חלוף השנים מאז נעשו המעשים, ניתן להסתפק באי הארכת מינויו של רנ"צ קראדי, לאחר תום תקופת המינוי הנוכחית.

ניצב אילן פרנקו

כל שנאמר בפרשת מינויו של נצ"מ יורם לוי כמפקד הימ"ר על רני"צ משה קראדי, חל גם על ניצב אילן פרנקו. ההבדל לקולא הוא שהוא לא היה המוביל והדוחף למינוי. למחדלים בנושא זה יש להוסיף את דעותיו וגישותיו של ניצב פרנקו בנושאים שנגעו לתפקידו כעומד בראש היררכיית המודיעין במשטרת ישראל, הכל כאמור בדו"ח, ובעיקר בשאלת מקומות מפגש מותרים עם מקורות, והשוטרים הרשאים להפעיל מקורות. עניין נוסף שראוי להזכירו לחובתו של ניצב פרנקו הוא עמדתו שחרף החשדות שהילכו בקשר ליורם לוי, ניתן היה להביאו לישיבת המינויים של הספ"כ ללא בדיקות כלשהן. נוכח כל אלו ונוכח כל האמור בדו"ח, המליצה הוועדה שהוא לא יהיה מועמד לתפקיד מפכ"ל המשטרה כשתעמוד שאלה זו על הפרק בפעם הבאה.

סני"צ אבי נבון

ההכשר שהוא נתן למינוי יורם לוי כראש הימ"ר, חרף התחקיר שלא יכול היה להסיר חשדות, וחרף בעייתיות בדיקת הפוליגרף, מצביע לדעת הוועדה על כך שאין זה ראוי שהוא ימשיך לכהן בתפקידו הנוכחי.

נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו

פעילות שני אלו כפי שנחשפה בפני הוועדה הן בפרשת הסוללות הן בהפעלת מקורות הן באופי הקשרים ביניהם לבין האחים פריניאן, הן בעדויות הלא אמת שלהם בוועדה, הן בהתעלמות מכללים בסיסיים של נהלים, סדר ומשמעת, והן בעניינים אחרים שפורטו בדו"ח, הביאו את הוועדה למסקנה שיהיה זה נכון להפסיק מייד את שירותם של השניים במשטרה וכן לשקול הורדתם בדרגה.

סני"צ אהרון זרגרוב

המלצה על סגירת תיק רצח בוחבוט שניתנה לפי הוראתו לפרקליטות, בטענה שמדובר בתיק שבו העברייין לא נודע, היתה נגועה בדיווח לא אמת לפרקליטות, זאת משום שהעבריינים היו ידועים לכאורה.

הוועדה המליצה לפתוח בעניינו בהליכים מתאימים שבמסגרתם תישקל גם אפשרות של הורדה בדרגה.

ממלאי תפקידים אחרים

מחדלים, בחלקם חמורים, נעשו גם על-ידי קצינים אחרים. ניתן לחושפם בנקל יחסית מתוך האמור בדו"ח. להקלת איתור האחראי לכל אחד ממעשי המחדל, צירפה הוועדה "לוח" ובו תיאור תפקידי שוטרים שונים במועדים שונים.

הוועדה ממליצה שהרשויות המתאימות יחליטו באילו דרכים יש לפעול כלפי כל אחד מאלו.

מסקנות והמלצות מוסדיות

המחדלים שנחשפו הצביעו בבירור על ליקויים בנורמות הקיימות במשטרה או על העדרן של נורמות.

הוועדה המליצה בסעיפים 12.55 עד 12.63 בדו"ח על סדרה של פעולות, בין בתחום הנורמטיבי, בין בתחום המעשה, שיש לעשותן, בתקווה שיהיה בכך כדי למתן בעתיד את הסיכון לאי תקינות. המלצות אלו של הוועדה מכוונות למשטרה, למח"ש, ולפרקליטות, והן מתייחסות לענייני חקירה, ביקורת, משך מילוי תפקיד, חפיפה בין מפקד יוצא לנכנס, הפעלת מקורות, עשייה בכספים, דרכי סגירת תיקים, הסכמי עד מדינה, מינויים באישור הספ"כ, העברת חומר בין המשטרה למח"ש ובין מח"ש למשטרה, שיתוף פעולה בין מח"ש למשטרה, הנחיות למח"ש בכל הקשור לשאלה באילו נסיבות יש לפתוח בחקירה, חקירת פרשת הסוללות, וסדרי עבודה בפרקליטות מחוז.

השימוע ל"מוזהרים"

נוכח ההארכה הניכרת בדיוני הוועדה שנבעה מהפעלת זכותם של ה"מוזהרים" להביא ראיות וטענות בכל הנוגע לחשש שיהיו במסקנות והמלצות הוועדה פגיעה בהם, העלתה הוועדה הצעה לדרך שימוע שלא תפגע ב"מוזהרים", ויחד עם זאת תוכל לחסוך בזמן יקר.

אפילוג : הרהורים נוגים

זהו שמו של הפרק האחרון בדו"ח, והוא נכתב לאחר שדבר השגת עסקת טיעון בין האחים פריניאן לבין המדינה פורסם בעיתונות. הוועדה ראתה באקורד סיום זה אחת התוצאות של מחדלי חקירת רצח בוחבוט, זאת כשיש רוצחים, יש רשויות אכיפת חוק, יש ראיות מספיקות לפתיחת חקירה ולהגשת כתב אישום, ואין מורשעים ברצח.